

ЮРИДИЧНИЙ НАУКОВИЙ ЕЛЕКТРОННИЙ ЖУРНАЛ

ЕЛЕКТРОННЕ НАУКОВЕ
ФАХОВЕ ВИДАННЯ

www.lsej.org.ua

1'2026

**Запорізький національний університет
Міністерства освіти і науки України**

**Електронне наукове фахове видання
«Юридичний науковий
електронний журнал»**

№ 1, 2026

**На підставі Наказу Міністерства освіти та науки України № 409 від 17.03.2020 р. (додаток 1)
журнал внесений до переліку фахових видань категорії «Б» у галузі юридичних наук
(D8 – Право, D9 – Міжнародне право, K9 – Правоохоронна діяльність)**

**Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus International
(Республіка Польща)**

**Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення
StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.**

**Видавничий дім
«Гельветика»
2026**

Мацелюх І.А., Єрмольсва К.А. АДАПТАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ЗІ СТАНДАРТАМИ ЄС У СФЕРІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПРОФІЛАКТИЧНИХ ЩЕПЛЕНЬ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	179
Омаров А.А. ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ЯК ОБ'ЄКТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ.....	183
Самара В.С. ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ КАСАЦІЙНОГО ПЕРЕГЛЯДУ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ.....	186
Фещенко Ю.В. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ СПІВВІДНОШЕННЯ ПАТРОНАТНОЇ ТА ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В СИСТЕМІ ОРГАНІВ ПРАВОСУДДЯ УКРАЇНИ.....	191
Халаджи О.В. ПІДСТАВИ ПРИТЯГЕННЯ СУДДІ ДО ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ: ЗАКОНОДАВЧЕ ВИЗНАЧЕННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ТЛУМАЧЕННЯ.....	196
Юрченко Т.П. ЕЛЕКТРОННІ АДМІНІСТРАТИВНІ ПОСЛУГИ: СУЧАСНИЙ СТАН ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ВИКЛИКИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ.....	201

РОЗДІЛ 8

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

Батраченко Т.С. СУЧАСНІ ВИКЛИКИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ В УКРАЇНІ.....	207
Вересюк О.В. СТАН НАУКОВОЇ РОЗРОБЛЕНОСТІ ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ ПРОТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТІВ.....	211
Гулкевич В.Д. ПРЕДМЕТ УМИСНОГО НЕЗАКОННОГО ЗНИЩЕННЯ, РУЙНУВАННЯ АБО ПОШКОДЖЕННЯ ОБ'ЄКТІВ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ЧИ ЇХ ЧАСТИН.....	215
Звонарьов О.Ю., Мохонько О.О. ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ЗРАДИ У ФОРМІ НАДАННЯ ІНОЗЕМНІЙ ДЕРЖАВІ, ІНОЗЕМНІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ АБО ЇХ ПРЕДСТАВНИКАМ ДОПОМОГИ В ПРОВЕДЕННІ ПІДРИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОТИ УКРАЇНИ.....	219
Матвійчук М.А., Бевз Т.С., Новак О.О. ПРАВОВА ПРИРОДА ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ: АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВЧИХ ІНІЦІАТИВ ТА АКТУАЛЬНОЇ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ.....	222
Топчій В.В., Риженкова К.В. ШАХРАЙСТВО У БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ В УКРАЇНІ.....	227
Huseynzade Hijrat Rajab oglu. RESTRICTION OF COMPETITION AS ONE OF THE CRIMES IN THE FIELD OF ECONOMIC ACTIVITY.....	232
Шнуренко І.Г. АНАЛІЗ ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ СКЛАДУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО ЧАСТИНОЮ ДРУГОЮ СТАТТІ 209-1 КК УКРАЇНИ.....	235

РОЗДІЛ 9

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Губенко І.В., Юсупов В.В. ТАКТИЧНІ АСПЕКТИ УЧАСТІ СПЕЦІАЛІСТА У СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЯХ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗНИЩЕННЯ АБО ПОШКОДЖЕННЯ ОБ'ЄКТІВ РОСЛИННОГО СВІТУ.....	240
Дроздов О.М., Дроздова О.В. СПЕЦІАЛЬНА КОНФІСКАЦІЯ ЗНАРЯДДА ЗЛОЧИНУ У СПІЛЬНІЙ СУМІСНІЙ ВЛАСНОСТІ ПОДРУЖЖЯ: МОДЕЛЬ ПРОПОРЦІЙНОГО ВТРУЧАННЯ.....	244
Лизак Я.В. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ ЗА УЧАСТІ ДІТЕЙ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ.....	250

РОЗДІЛ 10

СУДОУСТРІЙ; ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА

Храпенко О.О., Меденцев А.М. ПРАВОВИЙ СТАТУС ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПРОКУРАТУРИ В СИСТЕМІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ.....	254
--	-----

ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ЗРАДИ У ФОРМІ НАДАННЯ ІНОЗЕМНІЙ ДЕРЖАВІ, ІНОЗЕМНІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ АБО ЇХ ПРЕДСТАВНИКАМ ДОПОМОГИ В ПРОВЕДЕННІ ПІДРИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОТИ УКРАЇНИ

THE QUESTION OF QUALIFICATION OF TREASON IN THE FORM OF PROVIDING ASSISTANCE TO A FOREIGN STATE, A FOREIGN ORGANIZATION OR THEIR REPRESENTATIVES IN CARRYING OUT SUBVERSIVE ACTIVITIES AGAINST UKRAINE

Звонарьов О.Ю., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри публічно-правових дисциплін
Білоцерківський національний аграрний університет
orcid.org/0000-0002-7142-4842

Мохонько О.О., к.ю.н.,
старший викладач кафедри кримінального процесу та криміналістики
Національна академія Служби безпеки України
orcid.org/0000-0002-2583-4445

Стаття присвячена дослідженню питань кваліфікації державної зради у формі надання іноземній державі, іноземній організації або їх представникам допомоги в проведенні підривної діяльності проти України (ч. 1 ст. 111 КК України).

Кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки України є одними з найбільш небезпечних діянь, передбачених чинним Кримінальним кодексом України. Об'єктом цих кримінальних правопорушень виступають суспільні відносини, які забезпечують саме існування України як суверенної держави.

Результативність роботи у цій сфері значною мірою залежить від правильної кваліфікації кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України працівниками правоохоронних органів та спеціальних служб. Особливо це стосується оперативних та слідчих підрозділів СБ України, які здійснюють відповідно до законодавства виявлення, припинення, розкриття та досудове розслідування кримінального правопорушення, передбаченого ст. 111 КК України.

Кримінальне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 111 КК України активно вивчалось і коментувалось багатьма вітчизняними дослідниками. Однак в працях більшості науковців таке кримінальне правопорушення як державна зрада у формі надання іноземній державі, іноземній організації або їх представникам допомоги в проведенні підривної діяльності проти України розглядалась як правило лише опосередковано, у рамках загальної характеристики злочинів (кримінальних правопорушень) проти основ національної безпеки або коментування окремих положень кримінального законодавства. Однак на сьогодні наявність сучасної судової практики застосування ч. 1 ст. 111 КК потребує наукового аналізу та вдосконалення раніше існуючих теоретичних поглядів щодо кваліфікації такої форми державної зради як надання іноземній державі, іноземній організації або їх представникам допомоги в проведенні підривної діяльності проти України.

Ключові слова: кримінальний кодекс, кримінальна відповідальність, кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки України, державна зрада, надання іноземній державі, іноземній організації або їх представникам допомоги в проведенні підривної діяльності проти України.

The article is devoted to the study of the issues of qualification of the issue of qualification of state treason in the form of providing a foreign state, foreign organization or their representatives with assistance in carrying out subversive activities against Ukraine (Part 1 of Article 111 of the Criminal Code of Ukraine).

Criminal offenses against the foundations of national security of Ukraine are one of the most dangerous acts provided for by the current Criminal Code of Ukraine. The object of these criminal offenses are social relations that ensure the very existence of Ukraine as a sovereign state.

The effectiveness of work in this area largely depends on the correct qualification of criminal offenses against the foundations of national security of Ukraine by employees of law enforcement agencies and special services. This especially applies to the operational and investigative units of the Security Service of Ukraine, which carry out, in accordance with the legislation, the detection, cessation, disclosure and pre-trial investigation of a criminal offense provided for in Article 111 of the Criminal Code of Ukraine.

The criminal offense provided for in Part 1 of Article 111 of the Criminal Code of Ukraine has been actively studied and commented on by many domestic researchers. However, in the works of most scholars, such a criminal offense as high treason in the form of providing assistance to a foreign state, a foreign organization or their representatives in carrying out subversive activities against Ukraine was considered, as a rule, only indirectly, within the framework of the general characteristics of crimes (criminal offenses) against the foundations of national security or commenting on individual provisions of criminal legislation. However, today the presence of modern judicial practice in the application of Part 1 of Article 111 of the Criminal Code requires scientific analysis and improvement of previously existing theoretical views on the qualification of such a form of high treason as providing assistance to a foreign state, a foreign organization or their representatives in carrying out subversive activities against Ukraine.

Key words: criminal code, criminal liability, criminal offenses against the foundations of national security of Ukraine, treason, providing assistance to a foreign state, foreign organization or their representatives in carrying out subversive activities against Ukraine.

Державна зрада є одним з найдавніших злочинів в історії кримінального права. З певною долею умовності можна стверджувати, що саме навколо цього злочину формувалась сама система державних злочинів практично в усіх країнах світу. І в сучасному кримінальному законодавстві багатьох держав державна зрада (зрада державі) є одним з найбільш небезпечних злочинів.

В КК України відповідальність за державну зраду передбачена статтею 111 Розділу 1 «Кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки України». Відповідно до ч. 1 ст. 111 КК державна зрада – це діяння, умисно вчинене громадянином України на шкоду суверенітету, територіальній цілісності та недоторканності, обороноздатності, державній, економічній чи інформацій-

ній безпеці України: перехід на бік ворога в період збройного конфлікту, шпигунство, надання іноземній державі, іноземній організації або їх представникам допомоги в проведенні підривної діяльності проти України [1].

Об'єктивна сторона кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 111 КК, виражається у наступних діяннях, які прийнято називати *формами державної зради*:

- 1) перехід на бік ворога в період збройного конфлікту;
- 2) шпигунство;

3) надання іноземній державі, іноземній організації або їх представникам допомоги в проведенні підривної діяльності проти України.

Надання іноземній державі, іноземній організації або їх представникам допомоги в проведенні підривної діяльності проти України за ч. 1 ст. 111 КК є *третьою формою державної зради*.

За своїм змістом ця форма відображає сутність державної зради як такої, тобто, як зазначається в науковій літературі, є загальною формою державної зради [2, с. 230]. Всі інші форми (перехід на бік ворога та шпигунство) виступають в якості конкретних її різновидів.

Умовою правильної кваліфікації державної зради у третій формі є обов'язкове встановлення іноземної держави, іноземної організації або їх представників, на користь яких здійснюється допомога. Слід зазначити, що і теорія кримінального права і судова практика практично не мають розбіжностей у розумінні адресатів, яким громадянин України надає допомогу у проведенні підривної діяльності проти України. Наприклад автори підручника з Особливої частини кримінального права вважають, що:

Іноземна держава – це будь-яку держава, крім України, незалежно від того, чи визнана вона Україною як суверенна і чи має Україна з нею дипломатичні відносини.

Під *іноземною організацією* слід розуміти державну чи недержавну установу, підприємство, об'єднання іншої країни, у т.ч. політичну партію, релігійну організацію, а також міждержавну чи міжнародну організацію, у т.ч. неофіційну, нелегітимну чи злочинну, крім офіційної міжнародної організації, членом якої є Україна. Іноземною організацією є також військова, політична, фінансова чи інша розвідка.

Представник іноземної держави або іноземної організації – це особа, яка уповноважена виражати інтереси тієї чи іншої іноземної держави (іноземної організації) та діє від її імені або представляє її за спеціальним повноваженням, у т.ч. таємним (неофіційним) [3, с. 33].

Подібне тлумачення вказаних термінів наводиться і в судових рішеннях [4, 5].

Питання, які виникають в теорії та, відповідно, на практиці стосуються того чи потрібно і у яких випадках кваліфікувати дії особи як надання допомоги у проведенні підривної діяльності саме конкретним адресатам.

Наприклад С.Г. Киренко вважає що у ч. 1 ст. 111 КК України державна зрада визначена некоректно. На його думку «іноземні держави та організації завжди діють через своїх представників і особа, при вчиненні державної зради, контактує саме з ними, а не з державою чи організацією в цілому (що, в принципі, неможливо), тому більш вдалим може бути наступне формулювання: «надання представникам іноземної держави або іноземної організації допомоги у проведенні підривної діяльності проти України» [6].

Проте суди при ухваленні вироків за вчинення державної зради як правило прагнуть конкретизувати адресата, якому громадянин України надає допомогу у проведенні підривної діяльності проти України.

Так, у обвинувальних вироків Святошинського районного суду м. Києва щодо судді Севастопольського апеляційного господарського суду, судді Апеляційного суду АР Крим та судді Ялтинського міського суду АР Крим було зазначено, що дані особи забезпечили становлення та зміцнення окупа-

ційної влади рф шляхом безпосередньої участі в утворенні та функціонуванні незаконно створених окупаційних органів судової влади рф на окупованій території України, виконання функцій представника окупаційної судової влади рф з метою недопущення контролю української влади на території АР Крим, надавши тим самим допомогу рф в проведенні підривної діяльності проти України на шкоду суверенітету та територіальній цілісності України.

При цьому колегія суддів Святошинського районного суду м. Києва виключила з обвинувачення зазначених осіб посилання на нібито їх причетність до надання допомоги окремим представникам іноземної держави (рф), оскільки таких конкретних фактів не встановлено, протиправна діяльність вказаних осіб, яка спрямована на вчинення державної зради, охоплюється наданням з їх боку допомоги іноземній державі (рф) в цілому [7, 8, 9].

Співпрацю громадянина України з іноземними спецслужбами та виконання їх завдань на шкоду суверенітету, територіальній цілісності та недоторканності, обороноздатності, державній, економічній чи інформаційній безпеці України суди кваліфікують як надання допомоги в проведенні підривної діяльності проти України *представникам іноземної організації* [10, 11, 12, 13, 14], *іноземній організації та її представникам* [15], *представникам спецслужб іноземної держави* [5].

Така форма вчинення державної зради, як надання іноземній державі, іноземній організації або їх представникам допомоги у проведенні підривної діяльності проти України, сформульовано таким чином, що протиправним визнається не безпосереднє здійснення громадянином України підривної діяльності, а лише надання допомоги іноземній державі, іноземній організації або їх представникам у проведенні підривної діяльності проти України. Тому видається суперечливим є твердження В. І. Маркіна, що допомога в проведенні підривної діяльності проти України, окрім сприяння, полягає ще і в безпосередньому проведенні особою такої діяльності [16, с. 158].

Отже, державна зрада – це завжди, у всіх випадках ворожа діяльність громадянина України спільно із зовнішнім противником проти своєї власної держави. Це своєрідна форма співучасті українського громадянина та іноземної держави, іноземної організації або їх представників в злочинах, спрямованих проти зовнішньої безпеки України. В даному випадку основна небезпека виходить ззовні від іноземної держави, іноземної організації або їх представників, а громадянин України допомагаючи зовнішньому противникові в його ворожій діяльності проти своєї країни, тим самим зраджує своїй державі, зраджує її інтереси.

Звідси істотними ознаками державної зради є:

- 1) ворожа діяльність громадянина України проти своєї держави;
- 2) спрямованість її на шкоду вказаним в законі об'єктам;
- 3) проведення цієї діяльності спільно з іноземною державою, іноземною організацією або їх представниками.

Надання допомоги в проведенні такої діяльності за ч. 1 ст. 111 КК відбувається шляхом:

- 1) встановлення зв'язку між громадянином України та іноземною державою, іноземною організацією або їх представниками;
- 2) вчинення за їх завданням чи ініціативно конкретних дій, що реально сприяють проведенню зовнішніми противниками підривної діяльності проти України.

Судова практика свідчить, що дії, що становлять державну зраду у формі надання іноземній державі, іноземній організації або їх представникам допомоги в проведенні підривної діяльності проти України умовно поділяються на дві групи:

– вчинення громадянином України в контакті з іноземною державою, іноземною організацією або їх представниками дій, що передбачені Кримінальним кодексом України як злочини (кримінальні правопорушення). В першу чергу

мова йдеться про вчинення злочинів (кримінальних правопорушень) проти основ національної безпеки України, кримінальних правопорушень проти громадської безпеки та інших суспільно небезпечних діянь, які кваліфікуються за сукупністю з ч. 1 ст. 111 КК;

– вчинення громадянином України в контакт з іноземною державою, іноземною організацією або їх представниками дій, що не передбачені Кримінальним кодексом України як кримінальні правопорушення. Такі дії можуть мати різноманітний характер: збирання та передача інформації щодо розвитку суспільно-політичної, соціально-економічної та військової ситуації в країні та окремих регіонах, відомостей військового характеру, що не становлять державну таємницю, заволодіння військовою технікою з метою її передачі іноземній державі, підшукування та вербування агентури для іноземної спецслужби, придбання документів, матеріалів, засобів, створення інших умов для організації антиукраїнських акцій, інші особливі дії, що сприяють проведенню іноземною державою, іноземною організацією або їх представниками підірвної діяльності проти України.

Висновки. Аналіз окремих питань кваліфікації державної зради у формі надання іноземній державі, іноземній організації або їх представникам допомоги в проведенні підірвної діяльності проти України дозволяє стверджувати наступне:

– у кожному конкретному слід чітко встановлювати адресатів, яким громадянин України надає допомогу у проведеної підірвної діяльності проти України. Судова практика свідчить, що співпраця громадянина України з іноземними спецслужбами та виконання їх завдань на шкоду суверенітету, територіальній цілісності та недоторканності, обороноздатності, державній, економічній чи інформаційній безпеці України суди зазвичай кваліфікують як надання допомоги в проведенні підірвної діяльності проти України іноземній організації або її представникам;

– об'єктивна сторона державної зради у формі надання іноземній державі, іноземній організації або їх представникам допомоги у проведенні підірвної діяльності проти України, сформульована таким чином, що протиправним визнається не безпосереднє здійснення громадянином України підірвної діяльності, а лише надання допомоги іноземній державі, іноземній організації або їх представникам у проведенні підірвної діяльності проти України;

– судова практика свідчить, що надання іноземній державі, іноземній організації або їх представникам допомоги в проведенні підірвної діяльності проти України може мати різні види. Проте можна чітко виділити дві групи такої діяльності – діяння, що передбачені Кримінальним кодексом України як кримінальні правопорушення, і дії, що не передбачені Кримінальним кодексом України як кримінальні правопорушення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 10.01.2026).
2. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України : за станом законодавства і постанов Пленуму Верховного Суду України на 1 грудня 2001 р. / за ред. С. С. Яценка. Київ : А.С.К., 2002. 936 с.
3. Кримінальне право України. Особлива частина : підручник / Ю. В. Александров, О. О. Дудоров, В. А. Клименко, М. І. Мельник та ін. ; за ред. М. І. Мельника, В. А. Клименка. 3-тє вид., переробл. і допов. Київ : Атіка, 2009. 744 с.
4. Вирок Дніпровського районного суду м. Києва від 06 червня 2019 р. у справі № 755/371/18. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/82233013> (дата звернення: 10.01.2026).
5. Вирок Вінницького міського суду Вінницької області від 22 вересня 2016 р. у справі № 129/3415/15-к. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/61460859> (дата звернення: 10.01.2026).
6. Киренко С. Г. Проблеми термінологічного забезпечення боротьби зі злочинністю. *Юридичний вісник*. 2017. № 2 (43). С. 178–183. URL: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/UV/article/view/11812/15703> (дата звернення: 10.01.2026).
7. Вирок Святошинського районного суду м. Києва від 08 жовтня 2019 р. у справі № 757/46325/17-к. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/84791885> (дата звернення: 10.01.2026).
8. Вирок Святошинського районного суду м. Києва від 11 липня 2019 р. у справі № 759/5737/17. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/82966001> (дата звернення: 10.01.2026).
9. Вирок Святошинського районного суду м. Києва від 27 січня 2020 р. у справі № 759/7443/17. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87172507> (дата звернення: 10.01.2026).
10. Вирок Шевченківського районного суду м. Києва від 21 серпня 2019 р. у справі № 761/32943/19. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/84413250> (дата звернення: 10.01.2026).
11. Вирок Крюківського районного суду м. Кременчука Полтавської області від 15 жовтня 2019 р. у справі № 537/4152/19. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/84912473> (дата звернення: 10.01.2026).
12. Вирок Фастівського міськрайонного суду Київської області від 03 вересня 2018 р. у справі № 362/4079/18. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/76200059> (дата звернення: 10.01.2026).
13. Вирок Рубіжанського міського суду Луганської області від 18 грудня 2017 р. у справі № 425/2188/16-к. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/71060981> (дата звернення: 10.01.2026).
14. Вирок Костопільського районного суду Рівненської області від 09 жовтня 2018 р. у справі № 565/1560/18. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77800322> (дата звернення: 10.01.2026).
15. Вирок Деснянського районного суду м. Чернігова від 09 лютого 2015 р. у справі № 750/10617/14. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/42626608> (дата звернення: 10.01.2026).
16. Маркін В. І. Державна зрада: окремі проблеми кримінально-правової кваліфікації. Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні : матеріали XXIV звітної наук.-практ. конф. (Львів, 7–8 лютого 2018 р.). Львів : юрид. ф-т Львівського нац. ун-ту ім. Івана Франка, 2018. С. 155–159.

Дата першого надходження статті до видання: 23.01.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.02.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 27.02.2026